

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการออมภาคประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีการประกันชีวิต

พัชรวัต ปิยะโอสถสรณ์*

บทคัดย่อ

มีหนังสือต่าง ๆ จำนวนมาก รวมทั้งงานวิจัยหลายเรื่องที่เขียนถึงการประกันชีวิต แต่ยังไม่ค่อยมีใครกล่าวถึงการพัฒนาการออมภาคประชาชนในประเทศไทย โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงรัฐประศาสนศาสตร์ครั้งแรกของธุรกิจการประกันชีวิตที่ค้นหาถึงยุทธศาสตร์ที่รัฐพึงกระทำอย่างจริงจังและรูปแบบการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้การประกันชีวิตมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาเศรษฐกิจจะสามารถดำเนินไปได้อย่างสะดวก และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จด้วยดีนั้น ปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งก็คือเงินทุนที่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่ขาดสาย เงินทุนนี้โดยปกติแล้วก็จะต้องมาจากเงินออมในระบบเศรษฐกิจนั่นเอง การออมจึงเป็นดังหัวใจแห่งความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในบรรดาสถาบันที่ระดมเงินออมนั้น ธุรกิจประกันชีวิตถือเป็นสถาบันการเงินหนึ่งที่สามารถระดมเงินออมในระยะยาวได้อย่างมหาศาลและเป็นตัวจักรสำคัญในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินออมของประเทศอย่างได้ผลที่สุด ดังจะเห็นได้จากในบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้วถือเอาธุรกิจประกันชีวิตเป็นแหล่งระดมเงินออมที่สำคัญรองจากธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยได้มีมานานหลายสิบปีแล้ว แต่ก็มีพัฒนาการค่อนข้างช้าและไม่เติบโตเท่าที่ควร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าน่าจะมีปัญหาและอุปสรรคบางประการอยู่

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงยุทธศาสตร์การประกันชีวิตที่มีต่อการพัฒนาการออมผ่านการประกันชีวิตวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของการประกันชีวิต ศึกษาถึงสภาพการณ์ปัจจุบันและนโยบายการพัฒนาการประกันชีวิตโดยเริ่มต้นจากคำถามการวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคการประกันชีวิตจาก 3 ภาคส่วนคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหวังที่จะค้นหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมที่จะให้เกิดการพัฒนาการประกันชีวิตอย่างยั่งยืน

*นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา บทความ วิทยุ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต วิเคราะห์จากรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมถึงการสนทนากลุ่ม โดยได้นำข้อมูลทั้ง 3 ส่วน มาวิเคราะห์ผสมผสานเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีความสอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคการประกันชีวิต ได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการประกันภัย ประชาชนขาดความเชื่อถือศรัทธา ในธุรกิจของบริษัทรวมถึงตัวแทนและนายหน้าประกันภัย การขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การขาดการสร้างและพัฒนาบุคลากรในฝ่ายขายอย่างเป็นระบบ ด้านกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย เจ้าของและผู้บริหาร บางรายไม่มีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจอย่างแท้จริง การบริหารงานและฐานะความมั่นคงของบริษัท ด้านประสิทธิภาพขององค์กร การขาดผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน และยังพบอีกว่า สภาพการณ์ปัจจุบันและนโยบายการพัฒนาการประกันชีวิตนั้น ยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลกำหนดจะเร่งให้คนไทยทำประกันชีวิตมีจำนวนเพิ่มเป็น 30 % ภายในปี 2551 นั้นเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การดำเนินการแก้ไขปัญหาคการประกันชีวิตของรัฐบาลที่ผ่านมาถือว่าไม่ประสบความสำเร็จ และเห็นควรให้มีการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายให้มีการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่จะสามารถพัฒนาการประกันชีวิตได้ประกอบด้วย (1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองประชาชนและผู้มีสิทธิประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย (2) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพและมาตรฐานของบริษัทประกันภัย (3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทธุรกิจประกันภัยในการให้บริการและการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ (4) ยุทธศาสตร์การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกของภาครัฐให้กับภาคธุรกิจประกันภัย (5) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปองค์กรกำกับดูแล ให้มีความเป็นเลิศ อีกทั้งยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การประกันภัยแห่งชาติขึ้นโดยจัดตั้งเป็นองค์กรอิสระ ประกอบด้วยตัวแทนจาก 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การประกันชีวิตให้พัฒนาไปอย่างยั่งยืน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเร่งผลักดันการออมของประชาชนผ่านการประกันชีวิต แต่จากสภาพการณ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเป็นเรื่องยาก สำหรับกรมการประกันภัยจะติดตามปรับตัวให้ทันการผันผวนกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น จึงมีการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ชื่อว่า “ยุทธศาสตร์การประกันภัย” เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2546 ได้มีการระดมทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการ

กำหนดยุทธศาสตร์เป็นครั้งแรกเพื่อให้การแก้ไขปัญหาและการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมพัฒนาธุรกิจประกันภัยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันพบว่านโยบายต่างๆ ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นโดยสรุปข้อเสนอของภาคเอกชน และข้อตกลงของภาครัฐจะให้มีการดำเนินงานจริงจังในอีก 4 ปีข้างหน้าคือนับจากปี 2548 เป็นต้นไป

ในบรรดาสถาบันที่ระดมเงินออมทั้งหลายนั้น ธุรกิจประกันชีวิตถือเป็นสถาบันการเงินหนึ่งที่สามารถระดมเงินออมในระยะยาวได้อย่างมหาศาล และเป็นตัวจักรสำคัญในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินออมของประเทศอย่างได้ผลที่สุด ดังจะเห็นได้จากในบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายถือเอาธุรกิจประกันชีวิตเป็นแหล่งระดมเงินออมที่สำคัญรองจากธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยได้มีมานานหลายสิบปีแล้ว แต่ก็มีพัฒนาการค่อนข้างช้าและไม่เติบโตเท่าที่ควร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าน่าจะมีปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ทำให้ธุรกิจประกันชีวิตไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร ขณะเดียวกันในบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายก็เป็นที่น่าประหลาดใจที่ธุรกิจประกันชีวิตได้พัฒนาไปมาก จึงส่งผลให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศเหล่านั้นมีการเติบโตและมีเสถียรภาพในระดับสูงตามไปด้วย

สำหรับภาวะการออมในต่างประเทศที่พัฒนาแล้ว พบว่าเกือบทุกประเทศล้วนแต่มีอัตราการออมที่สูงกว่าอัตราการลงทุนด้วยกันทั้งนั้น สำหรับสัดส่วนโครงสร้างการออมผ่านทางสถาบันการเงินต่างๆ พบว่าประเทศที่พัฒนาแล้วดังเช่น ญี่ปุ่นนั้นมีสัดส่วนการออมผ่านระบบธนาคารมากที่สุดและผ่านบริษัทประกันชีวิตเป็นลำดับรองลงมา ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเกาหลีใต้ ไต้หวัน สิงคโปร์ ฯลฯ ต่างก็มีสัดส่วนการออมผ่านบริษัทประกันชีวิตในสัดส่วนค่อนข้างสูงจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายถือเอาธุรกิจประกันชีวิตเป็นสถาบันการออมที่มีความสำคัญในการระดมเงินออมในประเทศเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันการที่ธุรกิจประกันชีวิตไทย ไม่สามารถมีอัตราการเติบโตและมีคุณภาพในระดับสูงเท่าที่ควรนั้นเกิดจากปัญหาและอุปสรรคหลายประการในปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 3 ภาคส่วนคือ ปัญหาภาคประชาชน ปัญหาภาคเอกชน และปัญหาภาครัฐ

คำถามเพื่อการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคของการออมภาคประชาชนกรณีการประกันชีวิต คืออะไร
2. รูปแบบยุทธศาสตร์การประกันภัยแห่งชาติที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายการประกันภัยแห่งชาติปี 2551 ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการออมภาคประชาชนผ่านการประกันชีวิต
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์นโยบายการพัฒนากิจการประกันชีวิตซึ่งเป็นแหล่งเงินออมระยะยาวของประเทศเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
3. เพื่อค้นหารูปแบบใหม่ของยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการประกันชีวิตเพื่อนำไปสู่การเร่งการออมผ่านการประกันชีวิตและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ประโยชน์ในด้านนโยบาย : ช่วยในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนากิจการประกันชีวิตให้เป็นแหล่งเงินออมระยะยาว พร้อมทั้งเสนอแนะการแก้ปัญหาเชิงนโยบายเพื่อให้ประสบความสำเร็จ
2. ประโยชน์ต่อหน่วยงาน : ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนากิจการประกันชีวิตรวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น
3. ประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและสนใจ : ทำให้เข้าใจถึงหลักการของการ พัฒนากิจการประกันชีวิต กระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของการประกันชีวิต รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้ให้นโยบายนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกรมการประกันภัยผ่านไปยังรัฐบาล

แนวความคิด ทฤษฎี พลงงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการออมภาคประชาชน :กรณีการประกันชีวิต จึงเป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง (1) นโยบายสาธารณะ (Public Policy) (2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) (3) การออม (Saving) และ (4) นโยบายรัฐบาลด้านการประกันชีวิต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในขั้นต้นจะศึกษาจากเอกสารการประกันชีวิตเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาเพื่อปูพื้นฐานขั้นต่อไปใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group)

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอรายชื่อและตำแหน่งหน้าที่ให้คณะกรรมการพิจารณา โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 3 ภาคส่วน คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาครัฐ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาคเอกชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาคประชาชน

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยได้จัดให้มีการสนทนากลุ่มจากผู้แทนองค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารของกรมการประกันภัย
2. ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่มวางแผนการสัมภาษณ์ กำหนดวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์
3. ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth-Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและอธิบายให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการศึกษา แจ้งสิทธิในการตัดสินใจเพื่อเข้าร่วมวิจัย การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่เข้าร่วมการวิจัย และขออนุญาตใช้เทปบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์
4. ดำเนินการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจนกว่าข้อมูลที่ได้จะเกิดการอิ่มตัว
5. ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) กับกลุ่มตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

1. ตรวจสอบข้อมูลว่าข้อมูลที่ได้มามีความเพียงพอหรือไม่ คือ การพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ว่าถ้าต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ให้ข้อมูลที่ได้จะมีความแตกต่างกันหรือไม่
2. ใช้การตรวจสอบข้อมูลจากระเบียบวิธีวิจัยที่ต่างกัน (Methodological triangulation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มได้จัดกลุ่มข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจัดเรียงข้อมูลจัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีผู้วิจัยเปิดเทปที่บ้านพักไว้หลังการสัมภาษณ์ แล้วตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่งโดยเปรียบเทียบจากการฟังบันทึกเทปซ้ำแล้วนำข้อมูลที่ได้อมารวบรวมจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่ นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาสรุปหาใจความสำคัญโดยตีความหมาย และแยกแยะข้อมูลที่มีความหมายเดียวกันอยู่ในแนวเรื่องเดียวกัน การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

2.1 การจัดแฟ้ม (Establishing files) เป็นการแยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีลักษณะเชิงบรรยายที่ได้จากการสัมภาษณ์

2.2 การลงรหัสข้อมูล (Coding the data) นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัสหมวดหมู่ของข้อมูล นำรหัสข้อมูลที่ได้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงกันของการลงรหัส

2.3 แยกประเภท จัดหมวดหมู่ของข้อมูล (Categorizing or grouping text units) โดยการนำรหัสข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่มารวบรวมจัดหมวดหมู่แยกประเภท

2.4 สร้างหรือพัฒนาแนวเรื่อง (Developing themes) เมื่อได้ข้อมูลที่จัดประเภทและหมวดหมู่แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นแนวเรื่องต่อไป

2.5 แก้ไขโครงร่างและแนวเรื่อง (Refining emerging themes and proposition) ในขั้นตอนนี้ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analysis induction) โดยการนำเอาข้อมูลตีความสร้างเป็นแนวเรื่องตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแนวเรื่องและแก้ไขให้ชัดเจนแล้วสรุปเป็นผลของการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์ทฤษฎีศาสตร์ การพัฒนาการอ้อมผ่านการประกันชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา โดยในขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยนำเสนอทฤษฎีศาสตร์ที่เหมาะสมต่อสังคมไทยในการพัฒนาการอ้อมผ่านการประกันชีวิต

การประกันชีวิต นโยบายและยุทธศาสตร์การประกันชีวิต

ประเทศไทยยังขาดเครื่องมือในการระดมเงินออมประเภทนี้อยู่มาก ดังนั้นเพื่อสนับสนุนการระดมเงินออมระยะยาวมาตรการระดมเงินออมด้านการประกันชีวิตจึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งประเภทหนึ่งของรัฐบาลที่ใช้เป็นแหล่งระดมเงินออมที่ใหญ่แหล่งหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างได้ผล และสามารถทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนลดลงไปได้ การกำหนดยุทธศาสตร์จึงจำเป็นที่จะพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อธุรกิจประกันชีวิตได้แก่ (1) กระแสโลกาภิวัตน์และนโยบายการเปิดเสรีธุรกิจประกันภัย (2) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและทัศนคติ (4) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเงินและการปรับเปลี่ยนระบบการเงินในด้านภาวะวิกฤติของภาคการเงิน ภาวะอัตราดอกเบี้ยที่มีผลกระทบต่อ พฤติกรรมการลงทุนและการบริโภคของประชาชนและ แนวโน้มการปฏิรูประบบ การเงินในอนาคต (5) การผ่อนคลายกฎ ระเบียบในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย อีกทั้งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาธุรกิจประกันชีวิตใน 3 ด้านคือ (1) ปัญหาและอุปสรรคในด้านของประชาชนผู้เอาประกันภัย (2) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากโครงสร้างและการดำเนินงานของบริษัทซึ่งรวมทั้งตัวแทนและนายหน้าประกันภัย (3) ปัญหาและอุปสรรคในด้านการพัฒนาส่งเสริมและกำกับดูแลของกรมการประกันภัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของการออมผ่านการประกันชีวิต

นโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมา จากการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ชื่อว่า “ยุทธศาสตร์การประกันภัยโดยผลในปี 2551 คนไทยจะทำประกันชีวิตเป็นจำนวนร้อยละ 30 จากปัจจุบันที่อยู่ในระดับร้อยละ 16 ในปี 2547 และเป็นร้อยละ 17 ในปี 2548 ซึ่งได้นำรวมเอากรมธรรม์อุบัติเหตุเอื้ออาทรประมาณ 1.5 ล้านฉบับแล้ว สภาพที่แท้จริงแล้วจำนวนร้อยละของผู้ถือกรมธรรม์ไม่ได้เพิ่มขึ้นเลย ซึ่งเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่ ปัญหาที่ยังประสบก็คือ ปัญหาประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการประกันชีวิต ซึ่งเป็นปัญหาหลักและเป็นต้นตอของปัญหาอื่นๆ อีกทั้งยุทธศาสตร์ที่ทางภาครัฐได้กำหนดไว้ ยังคงมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจประกันภัยนั้นแสดงให้เห็นว่า นโยบายของรัฐบาลยังคงไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญกับปัญหาที่ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการประกันชีวิตมากเท่าที่ควร หากได้วิเคราะห์ถึงยุทธศาสตร์ที่เป็นตัวกำหนดนโยบายการประกันชีวิตในรอบหลายปีที่ผ่านมาจะพบว่านโยบายการประกันชีวิตยังคงไม่ได้เน้นให้ความสำคัญอย่างมากในปัญหาประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประกันชีวิตเช่นเดียวกัน เท่ากับรัฐบาลยังแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ไม่ตรงประเด็น เหมือนพายเรือในอ่าง

2. การวิเคราะห์ถึงสภาพปัจจุบันของระบบการประกันภัยและนโยบายการพัฒนาการประกันชีวิต ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยขยายตัว อันสืบเนื่องมาจากเหตุผลหลักคือ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งทำให้รายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้น แม้ตลาดประกันภัยจะมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการไทยโดยส่วนมากกลับไม่ได้ฉกฉวยโอกาสดังกล่าวที่จะพัฒนาประสิทธิภาพเท่าใดนัก ดังจะเห็นได้จากการที่ต้นทุนในการบริหารงาน (operating cost) ของผู้ประกอบการไทยสูงกว่าต้นทุนของผู้ประกอบการต่างชาติ และจากอัตราส่วนค่าสินไหมทดแทน (loss ratio) ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสะท้อนถึงระบบการคัดเลือกลูกค้า และการป้องกันการฉ้อโกงที่ไร้ประสิทธิภาพ

การที่บริษัทประกันภัยส่วนมากมิได้ชวนชวนที่จะพัฒนาประสิทธิภาพของตนเองนั้นมีเหตุผลหลักหลายประการ

1) ธุรกิจยุคฟองสบู่ทำให้บริษัทประกันภัยได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนทั้งในรูปแบบของการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และจากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารค่อนข้างสูง ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มุ่งที่จะสร้างกำไรจากการลงทุน (หรือจากการหมุนเงิน) โดยละเลยที่จะพัฒนาประสิทธิภาพของธุรกิจหลัก (core business) ซึ่งคือการรับเสี่ยงภัย

2) นโยบายการจำกัดการแข่งขันในตลาดโดยการจำกัดใบอนุญาตการประกอบกิจการประกันภัย ทำให้ผู้ประกอบการขาดแรงกระตุ้นที่จะพัฒนา

ศักยภาพในการแข่งขันให้ป็นมืออาชีพอย่างแท้จริงแต่กลับมีบริษัทประกันภัยหลายรายที่เป็นบริษัทในเครือ โดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้บริการเฉพาะแก่ธุรกิจใเครือและเพื่อผลประโยชน์ทางด้านภาษีจากการถ่ายโอนค่าใช้จ่ายระหว่างบริษัทในเครือกับบริษัทประกันภัยผู้ประกอบการบางรายก็จะมีแหล่งลูกค้า“ของตาย” (captive market) เช่น ในกรณีของบริษัทประกันประเภทหนึ่งจึงไม่มีการพัฒนาธุรกิจประกันภัยแบบมืออาชีพ

3) การกำกับดูแลของกรมการประกันภัยที่มีลักษณะคุมเข้มทำให้ตลาดไม่มีการแข่งขันเท่าที่ควร มาตรการเช่นการควบคุมและการอนุมัติเบี้ยประกันภัย การควบคุมรูปแบบของกรมธรรม์ใหม่ ตลอดจนการควบคุมอัตราค่าบำเหน็จนายหน้าแม้จะมีเป้าหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ตามความเป็นจริงแล้ว กลับเป็นมาตรการที่มีผลในเชิงลบ การควบคุมเบี้ยประกันทำให้ตลาดไม่มีการแข่งขันกันในด้านราคาเท่าที่ควร การอนุมัติกรมธรรม์ใหม่ที่ใช้เวลามากทำให้ความหลากหลายของรูปแบบของกรมธรรม์ในตลาดมีจำกัด และการควบคุมค่าบำเหน็จนายหน้าทำให้เกิดการตกแต่งบัญชีในส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อที่จะปิดบังค่าใช้จ่ายค่าบำเหน็จนายหน้าที่แท้จริงซึ่งมักจะสูงกว่าอัตราเพดานที่กำหนดไว้

ในขณะที่การกำกับดูแลในส่วนของการประกอบธุรกิจมีลักษณะคุมเข้ม การกำกับดูแลด้านความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันภัยกลับมีความหละหลวมค่อนข้างมาก โดยมีจุดอ่อนสำคัญอยู่ที่กฎระเบียบว่าด้วยการควบคุมการลงทุนของบริษัทประกันภัยที่ไม่ได้แยกตามภาระหนี้ กล่าวคือ มิได้มีการสร้างเงื่อนไขการลงทุนที่เข้มงวดในส่วนของหนี้สินที่เป็นเงินสำรองประกันภัย ซึ่งเป็นหนี้สินที่บริษัทประกันภัยมีต่อผู้เอาประกัน ขนาดของเงินสำรองประกันภัยที่ปรากฏในรายงานประจำปีจึงเป็นเพียงตัวเลขเท่านั้น โดยไม่ได้บ่งบอกถึงความมั่นคงทางการเงิน หรือความสามารถในการชดเชยหนี้สินต่อผู้เอาประกันได้อย่างครบถ้วนและทันท่วงทีแต่อย่างใด ในจุดนี้จึงเป็นสิ่งที่เร่งด่วนอย่างยิ่งที่จะมีการปรับปรุงเกณฑ์การลงทุนในส่วนของเงินสำรองประกันภัยให้เข้มงวดมากขึ้น

ยุทธศาสตร์การประกันชีวิต

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การประกันภัยของชาติโดยมีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของธุรกิจประกันภัยไทย (SWOT Analysis) รวมถึงประเด็นที่ทำทหายจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆรวมทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์ได้พิจารณาให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการประกันภัยของชาติกำหนดไว้ดังนี้

“เป็นองค์กรในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจสู่ประชาชน อีกทั้งส่งเสริมประสิทธิภาพและมาตรฐานของธุรกิจประกันภัย และให้ธุรกิจประกันภัยมีส่วน

ร่วมพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน” โดยมี

พันธกิจ (Mission)

(1) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองประชาชนและผู้มีสิทธิประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย

(2) ส่งเสริมสนับสนุนให้ธุรกิจประกันภัยมีศักยภาพและขีดความสามารถพร้อมการแข่งขัน มีการบริหารจัดการและการให้บริการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

(3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ธุรกิจประกันภัยมีบทบาทสร้างเสริมความแข็งแกร่งให้ระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Stratrigics)

การกำหนดยุทธศาสตร์นี้ขึ้นมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่กำหนดไว้ในแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 โดยประเด็นยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญๆ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองประชาชนและผู้มีสิทธิประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย (Insurance Awareness / Consumer Protection) มีเป้าประสงค์ คือ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของระบบประกันภัยมีการทำประกันภัยมากขึ้นและได้รับสิทธิประโยชน์จากระบบประกันภัยครบถ้วนรวดเร็วเป็นธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเสริมสร้างประสิทธิภาพและมาตรฐานของบริษัทประกันภัย(Insurance Company's Capacity Building) มีเป้าประสงค์ คือบริษัทประกันภัยมีความมั่นคงเข้มแข็งทางการเงิน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การส่งเสริมบทบาทธุรกิจประกันภัยในการให้บริการและการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ โดยให้ธุรกิจฯ มีบทบาทในการสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้กับห่วงโซ่คุณค่า(Value Chain) ของระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศมากขึ้น มีเป้าประสงค์ คือ ธุรกิจประกันภัยมีบทบาทในการสร้างเสริมความแข็งแกร่งให้ระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนมาก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกของภาครัฐให้กับภาคธุรกิจประกันภัย (Facilitator & Service Provider) มีเป้าประสงค์ คือ มีระบบ โครงสร้างพื้นฐาน กลไกการตลาดกฎเกณฑ์กติกา และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ธุรกิจประกันภัยสามารถแข่งขันกันพัฒนาศักยภาพคุณภาพการดำเนินการและการบริหารจัดการได้อย่างโปร่งใสเป็นธรรมไม่มีการผูกขาด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : การปฏิรูปองค์กรกำกับดูแลให้มีความเป็นเลิศ (Regulator's Capacity Building) มีเป้าประสงค์ คือ องค์กรกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (กรมการประกันภัย) เป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศ มีความอิสระ มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) มี

บุคลากรที่มีความรอบรู้ มีทักษะ เชี่ยวชาญ ทันโลก ทันสมัย มีขีดสมรรถนะ (Competency) ที่ดีพร้อมผลักดันยุทธศาสตร์ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถกำกับดูแล ส่งเสริมพัฒนาและให้บริการแก่ภาคเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลให้ความคุ้มครองประชาชนและผู้มีสิทธิประโยชน์ตามสัญญา ประกันภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

โดยสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการประกันชีวิตจะประกอบด้วย 5 ประเด็น ยุทธศาสตร์หลักมีกลยุทธ์หลักและมีโครงการสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงยกระดับธุรกิจประกันภัยของประเทศภายใต้การร่วมมือร่วมใจของภาคประชาชน ภาคธุรกิจประกันภัย ภาครัฐ และภาคพัฒนาทุกภาคส่วนในการผลักดัน การดำเนินการตามโครงการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายใต้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง คาดว่า จะส่งผลให้บรรลุซึ่งวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของแผนอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความผาสุกของประชาชนและสร้างศักยภาพในด้านต่างๆ รวมทั้งการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

สุรวุฒ

ผู้วิจัยขอสรุปผลการศึกษาออกเป็น 3 ตอนซึ่งจะรายงานผลสรุปการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพบปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนากิจการประกันชีวิตดังนี้

- 1) การที่ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันชีวิต
- 2) ประชาชนขาดความเชื่อถือ ศรัทธาในธุรกิจของบริษัท ซึ่งรวมถึงตัวแทนและนายหน้าประกันภัย
- 3) การขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของภาคเอกชน
- 4) การขาดการสร้างและพัฒนาบุคลากรในฝ่ายขายอย่างเป็นระบบ
- 5) ด้านกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย
- 6) เจ้าของและผู้บริหารบางรายไม่มีความรู้และความเข้าใจในธุรกิจอย่างแท้จริง
- 7) ด้านประสิทธิภาพของรัฐ
- 8) การขาดผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
- 9) ด้านการบริหารงานและฐานะ ความมั่นคงของบริษัท

2. ผลการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันของการประกันชีวิตและนโยบายการพัฒนากิจการประกันชีวิต ผลสรุปว่า

- 1) ยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลกำหนดไว้ในปัจจุบันที่จะให้คนไทยทำประกัน

ชีวิตมีจำนวนเพิ่มเป็น ร้อยละ 30 ในปี 2551 ยุทธศาสตร์นี้เป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ

2) การดำเนินการแก้ไขปัญหาการประกันชีวิต ของรัฐบาลที่ผ่านมา ถือว่าไม่ประสบความสำเร็จ

3) การดำเนินนโยบายต่างๆของภาครัฐ ควรให้มีการกำหนดนโยบาย ให้มีการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพและมาตรฐานของบริษัท ประกันภัยเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ควรดำเนินการ

5) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทธุรกิจประกันภัยในการให้บริการ และการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ยุทธศาสตร์หนึ่ง

6) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และเป็นประสิทธิภาพ การคุ้มครองประชาชนและผู้มีสิทธิประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยเป็นยุทธศาสตร์ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่

7) ยุทธศาสตร์การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกของภาครัฐให้กับ ภาคธุรกิจประกันภัยเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญ

8) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปองค์กรกำกับดูแลให้มีความเป็นเลิศ เป็น ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ายุทธศาสตร์อื่น

3. ผลการศึกษาข้อมูลรูปแบบยุทธศาสตร์การพัฒนารออมผ่านประกันชีวิต

เห็นควรให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ประกันภัยแห่งชาติขึ้นโดยจัด ตั้งเป็นองค์กรอิสระ ประกอบด้วยตัวแทนจาก 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การประกันชีวิตให้พัฒนาไปอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. (2548). **26 ปีกรมการประกันภัย 24 มีนาคม 2548**. กรุงเทพฯ.
- กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. (2547). **25 ปีกรมการประกันภัย 24 มีนาคม 2547**. กรุงเทพฯ.
- กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. (2544). **22 ปีกรมการประกันภัย 24 มีนาคม 2544**. กรุงเทพฯ.
- กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. (2543). **21 ปีกรมการประกันภัย 24 มีนาคม 2543**. กรุงเทพฯ.
- กรมการประกันภัย. (2545). **รายงานธุรกิจประกันภัย**. กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพฯ.
- กรมการประกันภัย. (2546). **การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การกำหนด ยุทธศาสตร์การประกันภัยแห่งชาติ”**. กระทรวงพาณิชย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพฯ.
- กุลธน ธนาพงศธร. (2539). **แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- กณิกนันต์ สมิตานนท์. (2532). **นโยบายระดมเงินออม ศึกษากรณี : ธนาคารออมสิน**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
- คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2545). **โครงการศึกษารอบและแนวทางปฏิรูประบบการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยเพื่อรองรับการเปิดเสรีและการกำกับดูแลตนเองของอุตสาหกรรมประกันภัยในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ.
- คมคาย. (2543). **นโยบายและกลยุทธ์ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต เพื่อประเมินใน ตำแหน่งนักวิชาการประกันภัย 9 ชช**. กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์.
- เจริญชัย เล็งศิริวัฒน์ และ รัตนา เล็งศิริวัฒน์. (2545). **ทิศทางเศรษฐกิจไทยปี 2545**. กรุงเทพฯ.
- จามจรี อร่ามศรี. (2538). **นโยบายการพัฒนาธุรกิจกองทุนรวมกับการออมในประเทศไทย คณะรัฐประศาสนศาสตร์**. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- จิโรช (บรรพต) วีระสัย. (2543). **นโยบายสาธารณะและมหาวิทยาลัยกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- จรัส สุวรรณมาลา. (2527). **เศรษฐกิจและการเมืองว่าด้วยผลประโยชน์สาธารณะและ นโยบายสาธารณะ**. รัฐศาสตร์สาร ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2527) หน้า 43.

- เฉลิมพล ศรีหรั่ง. (2543). **นโยบายสาธารณะ นิยามและตัวแบบความคิด**. เอกสารหมายเลข 188 ศูนย์เอกสารทางวิชาการ. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2540). **การเมืองของการปฏิวัตินาครอบครัวในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีนิพนธ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอมนวล โปธิสุนทร. (2536). **บทบาทของการออมในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์. (2540). **นโยบายสาธารณะ : ความรู้พื้นฐานกับนโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์. (2541). **การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์ . (2539) . **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ** . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาลัย.
- ไทยแลนด์อินซัวร์นส์. (2547). **ฉบับพิเศษ : ประกันภัย 2551 ย้อนรอย เวอร์คี่อุปประกันภัยแห่งชาติ**. กรุงเทพ : ออฟเซ็ท ครีเอชั่น .
- ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ . (2543) . **การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ** . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รามคำแหง
- นริศ ชัยสูตร . (2527) . **การศึกษาและการออมทรัพย์** . วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 2 (มิถุนายน 2527) .
- บตี ตรีสุนนท์ . (2541) . **การพัฒนาองค์การ:ศึกษากรณีบริษัทประกันชีวิต** . ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ปรีชา กุลวชิราวรณ . (2536) . **การพัฒนาเงินออม ศึกษากรณี : กองทุนสำรองเลี้ยงชีพและกองทุนบำเหน็จกลาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
- พิมลพรรณ ภโววาท. (2524). **การประมาณค่าความโน้มเอียงการออมหน่วยสุดท้าย**. เอกสารวิจัย ธนาคารแห่งประเทศไทย 23 มีนาคม 2524.
- พลตรี บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์ . (2534) . **นโยบายสมเหตุสมผล (Rational Model) กับการกำหนดนโยบายของแบบราชการไทยในปัจจุบัน** . รัฐสารภีกรัษ์เล่มที่ 33, ฉบับที่ 1.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ . (2545) . **10 แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ ความหมายการวัด** . กรุงเทพฯ
- พันตำรวจตรียงยุทธ สาระสมบัติ. (2533). **การพัฒนากระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของคณะรัฐมนตรี**. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชา การเมือง. หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 33 ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2533- 2534 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร .

- พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร. (2548). **คำแถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ต่อรัฐสภา** 23 มีนาคม 2548 กรุงเทพฯ.
- พจนีย์ ธนวรานิช. (2542). **การเตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย**. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชา เศรษฐกิจ . หลักสูตรวิทยาลัย ป๋องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 42 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2542-2543 วิทยาลัยป๋องกันราชอาณาจักร
- มยุรี อินทุลักษณะ. (2540). **การพัฒนาเงินออมระยะยาว : ศึกษากรณีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระหว่างปี 2539-2540**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- วัลภา ธนัตวรานนท์. (2540). **การพัฒนาเงินออมแบบผูกผันระยะยาว (contractual saving) ศึกษากรณี: การจัดตั้งและการบริหารกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ในปี 2540** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วัลลภ ลำพาย . (2540) . **ปัญหาและกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสหกรณ์ของไทยไปปฏิบัติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วรเดช จันทรศร. (2546) . **การนำนโยบายไปปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่5**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหાયบลีอกและการพิมพ์.
- วรเดช จันทรศร . (2527) . **การนำนโยบายไปปฏิบัติตัวแบบและคุณค่า** . วารสารบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ 24 (ตุลาคม) .
- วรเดช จันทรศร และวินิจ ทรงประทุม . (2529) . **การศึกษารากิจและการนำรากิจไปปฏิบัติของกรมประมง** . กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ . (2538) . **กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย** . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ
- ราเชนทร์ ชินทยารังสรรค์ และบันลือศักดิ์ ปุสสะรังสี . (2535) . **เบียดเบียนชีวิตกับการพัฒนาประเทศ** . กรมการประกันภัย . กรุงเทพฯ .
- ศุภชัย ยาวะประภาษ . (2544) . **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ .
- ศุภชัย ยาวะประภาษ . (2540) . **นโยบายสาธารณะ** . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย . (2542) . **โครงการแผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์** . กรุงเทพฯ.
- สมบัติ ถำรงธัญวงศ์ . (2539) . **การเมืองกับการบริหาร** . วารสารสถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ (มกราคม-มีนาคม) .

- สมบัติ อํารงธัญวงศ์. (2546). **นโยบายสาธารณะ**. แนวความคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร.
- สมบูรณ์ สุขสำราญและคณะ. (2548). **ประชามติ ประชาธิปไตยและนโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สมฤดี ส่องแสง. (2542). **การระดมเงินออมและการลงทุนของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาติดา กิรกุล, อมรา ศรีพยัคฆ์ และปรีชา พลอยดน้อย. (2526). **การออมภาคครัวเรือน**. รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย (กันยายน 2526).
- สุนทร บุญสาย. (2536). **แนวทางการพัฒนาธุรกิจประกันชีวิตเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม**. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะวิชาเศรษฐกิจ. หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 5 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2535-2536 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- โสภณ โรจน์อํารงค์. (2528). **พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเจียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. ฉบับที่ 9: 2545-2549.
- อภิวัฒน์ พงษ์พิสุทธิบุบผา และคณะ. (2545). **การศึกษาสภาพปัญหาการให้บริการและการจัดโครงสร้างองค์กรของกรมการประกันภัยเพื่อเสนอรูปแบบโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม**. รายงานวิจัยสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการสำหรับนักบริหาร. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัชกรณ วังศ์ปรีดี. (2545). **การก่อตัวของนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของไทยในช่วงปี พ.ศ.2525-2529**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brain W. Hogwood and Lewis A.Gunn. (1984). **Policy Analysis for the Real World London** : Oxford University Press. 1984.
- Carl J. Friedrich. (1963). **Man and His Government** New York : McGraw-Hill, 1963.
- Considine, Mark.(1994). **Public policy : A critical approach**. South Melbourne, Australia : MacMillan.
- Considine,Mark. (2004). **Making Public Policy** : Authority,Organization and Values University of Melbourne,Australia/New Zealand.
- David B. Truman. (1951). **The Government Process**. (New York : Knopf, 951).

- David Easton. (1965). **A Framework for Political Analysis**. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1965) .
- Earl Latham. (1956). **The Group Basis of Politics in Heinz Eulau**. Samuel J. Eldersveld, and Morris Janowitz, eds., Political Behavior, New York : Free Press.
- Eugene, Bardach. (1980). **Implementation studies and the study of implementy**. Presented at the 1980 meetings of America Policy Science Association, University of California, Berkeley.
- Eprime Eshag. (1983). **Fiscal and monetary policies and problems in developing countries**. Cambridge : Cambridge University press.
- Hayne E. Leland. (1968). **Saving and uncertainty : the precartionary demand for saving** Quarterly Journal of Economic .
- James E. Anderson. (1970). **Polites and Economic Policy Making-Reading Mas** . Addison Wesley .
- James E. Anderson. (1978). **Public Policymaking : An Introduction** Huntington New York : Robert E. Krieger Publishing Company .
- Keith Cuthbertson. (1985). **The demand and supply for money** . (oxford: TJ Press).
- Lee Hock Lock. (1971) . **Household saving in West Malaysia and the problems of financing economic development** . Kuala Lumphur : Khee Meng Press .
- Lily Kosiyanon. (1974). **Behavior of household savings in Thailand** . Ph.D. Dissertation, University of Oregon
- Maxwell J. Fry, Money. (1988). **Interest and Banking in economic development** . Baltimore : The John Hopkins University press .
- Malinee Tengurmuay, (1981). **Household saving behavior in Thailand** . **Master's Thesis** . Thammsat University .
- Mazmanian, Daniel A., and Paul A. Sabatier. (1989). **Implementation public policy**. Latham, Maryland : Unversity Press of America.
- Robert M. Solow. (1956). **A contribution to the theory of economic growth**. Quarterly journal of Economics LXX (February 1956) .
- Richard Rose. (1969). **Policy Making in Great Britain** London : Macmillan, 1969 .
- Robert H. Salisbury. (1968). **The Analysis of Public Policy : A Search for Theories and Roles** Austin Ranney(ed.) . Political Science and Public Policy, (Chicago : Markham, 1968).

- Somluckrat Wattanavitukul. (1978). **Cash expenditure** . own consumption and income in Thailand : patterns and implications, Faculties of Economics, Thammasat University.
- Thailand Development Research Institute. (1986). **Year- end conference on resource management December 13-14, 1986** Bangkok : Thailand Development Research Institute .
- Thomas R. Dye. (1984). **Understanding Public Policy, 5th ed** . Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall 1984 .
- Thomas R. Dye and Harmon Zeigler. (1984). **The Irony of Democracy Monterey, California** : Brook Cole, 1984 .
- Time Asian Journey. (2005). **August 15- August 22, 2005** Vol.166, Nos.7/8
- Yehezkel Dror. (1968) . **Public Policy Making Reexamined**, Pennsylvania : Chandler, 1968, p.179.

